

STM

kirjaamo@stm.fi

Viite: Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta (STM/676/2018 STM133:00/2017)

Hallitus esittää Eduskunnalle muutosta terveydenhuoltolakiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on 9.2.2018 julkaisussa arviomuistiossa esittänyt luonnoksen terveydenhuoltolain muuttamisesta. Päivitetty luonnos on julkaistu 15.10.2018. Esityksessä ehdotetaan terveydenhuoltolakiin lisättäväksi uusi 45 a §, jonka mukaan sairaanhoitopiiri voisi järjestää anestesiaa ja leikkaussaliolosuhteita edellyttävää kiireetöntä leikkaustoimintaa tai yleisanestesiassa tehtäviä muita kiireettömiä toimenpiteitä sairaanhoitopiirin toimintayksikössä, jossa ei ole 50 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettua ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä, edellyttäen että asiasta on sovittu erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa ja että muut valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät toiminnan laadun ja potilasturvallisuuden edellytykset täyttyvät. Säännös koskisi vain sairaanhoitopiirin vastuulle kuuluvaa toimintaa.

Kunnan järjestämään tai hankkimaan leikkaustoimintaan sovellettaisiin terveydenhuoltolain 45 §:n pääsääntöä. Kunnan erikoissairaanhoidossa ei voisi tehdä anestesiaa ja leikkaussaliolosuhteita edellyttävää leikkaustoimintaa tai yleisanestesiassa tehtäviä toimenpiteitä, koska nämä toiminnot on keskitetty keskussairaaloihin. Kunta ei voisi myöskään hankkia näitä toimintoja yksityiseltä palveluntuottajalta.

Jämsän kaupunki on ulkoistanut merkittävän osan sosiaali- ja terveysalan palveluiden tuotannosta Jämsän kaupungin ja Pihlajalinna Terveys Oy:n omistamalle Jämsän Terveys Oy:lle. Jämsässä sijaitsevassa Jokilaakson sairaalassa erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa Jokilaakson Terveys Oy, jonka omistajia ovat puolestaan Pihlajalinna Terveys Oy ja Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Jokilaakson sairaala on KHO:n 4.7.2017 antamalla päätöksellä todettu julkiseksi, kunnalliseksi erikoissairaanhoidon yksiköksi. Edellä kuvatut lainsäädännön muutokset koskisivat oleellisesti Jokilaakson sairaalaa.

Jämsän kaupunki on antanut asiassa lausuntonsa jo helmikuussa 2018. Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto asukkailleen. Lainsäädännössä kuntien itsemääräämisoikeus ja velvollisuus turvata kuntalaisten palvelut korostuvat. Aiemmin lausutun mukaisesti Jämsän kaupunki katsoo, että hallituksen esitys on ristiriidassa sen kanssa, mitä laissa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (733/1992) on säädetty kunnan mahdollisuuksista järjestää lain velvoittamat tehtävät. Näin ollen nyt ehdotettua lainsäädäntöä ei näkemyksemme mukaan voitaisi hyväksyä muuttamatta samalla em. lakia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta. Viime kädessä kyse on kunnallisesta itsemääräämisoikeudesta, josta on säädetty perustuslaissa.

23.10.2018

Jämsä - Kuhmoinen sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alue

Jämsän kaupunki katsoo, että esitetyt lakimuutokset paitsi loukkaisivat kunnallista itsemääräämisoikeutta, myös vahvistaisivat sairaanhoitopiirien asemaa epätarkoituksenmukaisella tavalla. Nykytilanteessa suurimpia terveydenhuollon ongelmakohtia ovat erikoissairaanhoidon jatkuvasti kasvavat kulut. Toisin kuin useimmat muut kunnat Jämsän kaupunki on kyennyt taittamaan erikoissairaanhoidon kulujen kasvun järjestämällä palvelut pitkälti paikallisesti. Nyt käsiteltävänä oleva lakimuutosehdotus tekisi tämän käytännössä mahdottomaksi, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena lopputulemana.

Yksityisille toimijoille asetettaviksi suunnitelluista leikkaustoiminnan reunaehdoista huomiomme kiinnittyy ennen kaikkea 30 minuutin aikarajaan, jonka sisällä potilas pitäisi tarvittaessa voida siirtää lähimpään laajan päivystyksen tukisairaalaan. Asetetulle aikarajalle ei ole esitetty lääketieteellisiä perusteita, vaan on tyydytty yleisellä tasolla vetoamaan potilasturvallisuuteen. Sen enempää arkikokemus kuin lääketieteellinen kirjallisuuskään eivät tue aikarajan asettamista. Kyseessä vaikuttaakin olevan tarkoitushakuinen kriteeri, jonka tosiasiallisena tavoitteena on leikkaustoiminnan tekeminen mahdottomaksi Jokilaakson sairaalassa ja muissa vastaavissa yksiköissä. Mikäli aikakriteerin halutaan kuuluvan esitykseen, sen tulisi olla enemmän 60 kuin 30 minuuttia.

Mikäli hallituksen esitys terveydenhuoltolain muuttamisesta etenee nyt esitetyn mukaisesti, sen sisältö törmää perustuslaissa säädettyyn omaisuuden suojaan. Perustuslakivaliokunta on todennut, että taannehtiva puuttuminen yksityisten välisiin varallisuus oikeudellisiin sopimussuhteisiin on lähtökohtaisesti ongelmallista. Omaisuuden perustuslainsuoja turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä. Valiokunnan käytännössä oikeuden luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen on katsottu kuuluvan perusteltujen odotusten suojaan niin, että oikeuksia tai velvollisuuksia ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa. Perusteltujen odotusten suojan ja luottamuksen suojan merkityksen on katsottu korostuvan, kun kyseessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely. Tällä perusteella katsomme, että mikäli lakimuutosehdotus hyväksytään, niin leikkaustoimintaa Jokilaakson sairaalassa tulee voida jatkaa vähintään Jämsän kaupungin ja Jämsän Terveys Oy:n välisten osakas- ja palvelusopimusten loppumiseen 31.8.2025 asti.

Lakiesityksen asiasisällön lisäksi Jämsän kaupunki pyytää kiinnittää huomiota tapaan, jolla muutosta on valmisteltu. Säädösvalmistelun kuulemisoppaassa todetaan mm., että ”Lausuntopyyntöt lähetetään keskeisille sidosryhmille” sekä ”Säädösehdotuksesta voidaan jättää kirjalliset lausunnot pyytämättä vain perustellusta syystä”. Nyt käsiteltävänä oleva asia on Jämsän kaupungin näkökulmasta aivan olennainen, ja sillä on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisten palveluiden saatavuuteen ja kaupungin talouteen sekä suoraan sote-menojen että alueellisen elinvoiman heikkenemisen kautta. Leikkaustoimintojen poistuminen Jokilaakson sairaalasta tarkoittaisi välillisesti ja välittömästi satojen työpaikkojen menettämistä Jämsän kaupungin alueella. Jämsän kaupungille ei kuitenkaan ole toimitettu edes lausuntopyyntöä, vaikka on ilmeistä, että Jämsän kaupunki on asiassa ”keskeinen sidosryhmä” eikä ole mitään ”perusteltua syytä”, johon nojaten lausunnon pyytämistä jättämistä voisi perustella. Pidämme STM:n menettelyä näiltä osin virheellisenä ja moitittavana.

Edellä mainittuun liittyen kritisoiimme myös luonnoksen vaikutusarviota, jonka mukaan ”Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia valtion tai kuntien ja kuntayhtymien talouteen”. Arvio on Jämsän kaupungin osalta virheellinen. Em. perusteiden lisäksi on huomioitava myös Jämsän kaupungin tekemät merkittävät investoinnit sairaalarakennukseen ja leikkaussaleihin. Oikeampaan arvioon pääsemisen edellytyksiä olisi parantanut Jämsän kaupungin oman käsityksen kuuleminen osana normaaleja, hyvän lainvalmistelun periaatteita kunnioittavia toimia.

Yhteenvetona todetaan, että lainsäädännön muutosehdotuksia laadittaessa yhtenä johtajatuksena vaikuttaa olleen yksittäisten toimijoiden ja tiettyjen jo olemassa olevien sairaaloiden horjuttaminen. Tämä lähtökohta näyt-

23.10.2018

Jämsä - Kuhmoinen sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alue

täisi johtaneen lainsäädännöllisiin ristiriitoihin koskien etenkin kuntien perustuslaillista itsemääräämisoikeutta ja yksityistä omaisuuden suojaa. Edellä kuvattu lähtökohta näyttää johtaneen osin myös sellaisten toiminnallisten kriteerien ehdottamiseen, joille ei esitetä lääketieteellistä, tutkimus- tai kokemusperäistä näyttöä. Mikäli esitys etenee nyt esitetyn sisältöisenä, niin näkemyksemme on, että Jokilaakson sairaalan osalta tulee saada voimaan riittävä siirtymäaika, jonka looginen kesto olisi vähintään voimassa olevan sopimuskautemme loppuun asti.

Jämsän kaupunki
Sosiaali- ja terveystoimi

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Erkki Kainulainen".

Erkki Kainulainen
toimialajohtaja, sosiaali- ja terveystoimi

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Matias Lahti".

Matias Lahti
hallintoylilääkäri